

Szerkesztőség és kiadó-
hivatal:

Bocskay-utca 9. sz.

Megjelenik minden hó 15-én.

Genealogiai Füzetek

CSALÁDTÖRTÉNETI FOLYÓIRAT.

A „Genealogiai Füzetek”
előfizetési ára:

Egész évre 8 kor.

Félévre 4 „

SZERKESZTIK:

CSIKSZENTMIHÁLYI SÁNDOR IMRE ÉS KÖRÖSPATAKI ÉS KÖPECZI SEBESTYÉN JÓZSEF.

KIADJA: A SZERKESZTŐSÉG.

Az úri hatóság fejlődése Magyarországon 1848-ig.

(Huszonhatodik közlemény.)

Ez az, mit az úri hatóság gyakorlásáról e korszakban megjegyezhetünk. Látjuk biztosítva a közigságot az úri önkény ellenében azon esetben kifejezetten, midőn más úr hatósága alatt levő jobbágyok nevében annak gyakorlója részéről történik fellépés, vagy pedig, ha maga az úr sértett. De itt az a kérdés merülhet végül fel, hogy mint volt a közigság biztosítva akkor, midőn az úr állott jobbágyaival szemben, vagy jobbágy és jobbágy között merült fel per. Mindkét esetben az érdekel minket, hogy mint védeget meg az igazság akkor, midőn a jobbágy az úr háúrozatával megelégedni nem akart. Ekkor a vármegyei hatóság volt a palladium, mely a jobbágyot védelmében részesítette, mely mint másodfoku forum járt el. Ezt bizonyítják a fennebb idézett törvényeink. Mindebből bizton következtethetjük azt, hogy az úri hatóság a szent korona ősiségi elvek virágzása korszakában virágzik, s a vármegyei élet egyik igen fontos nyilvánulásakép jelentkezik.

As úri hatóság jogi természete e korszakban.

Nem lényegtelen kérdés az előadottak nyomán vizsgálat alá venni az úri hatóságot úgy, mint a többi jogintézmények között e korszakban a középkori hűbér-állam s a római jog általános elterjedése következtében a *jurisdictio* s a hazánkat átható közszellem eszméinek áradatában megjelent. A bevezetésben esetleg volt a hűbéri eszmék teljes uralma alatt álló úri hatóság a germán népek jogéletében, e korszak fejlődési története hazánkban tünteti fel a hűbéri eszmék virágzását. Mindkettőben közös vonás az, hogy a leglényegesebb közjogositványok — közkötelezettségek a földbirtokhoz fűződtek, de míg a germán jogéletben az egy angol jog kivételével, s még tán a germán eszmevilágra visszatükrözötő skandináv államok jogéletét leszámítva, a közjogositványok a földbirtokhoz fűződve, mint annak tartozékai annak jellegé, a magánjogi jellegét öltötték magukra; így mint elarúsítható, a birtokos icszésének egészen alá vetett magánjogositványok jelennek meg s gyakorlásuknak legerősebb rugója a magánérdek, s továbbá a gyengébbet kiszolgáltatják az erősebbnek, hogy ez csak a *commendatio* útján segíthet magán, mi megteremti a hűbéri lánczozatot, s e hűbéri eszmék közepette az államfő pusztá czim, mint fő hűbérúr szerepel; az állam mint számos apró, egymástól független, csupán a közös védelem által összetartott magán hatalom conglomeratuma jelenik meg, kiszolgáltatva teljesen a particularis érdekeknek: addig a magyar és angol jogéletben, különösen hazánkban a földbirtok nyer

közjogi jelentőséget az által, hogy a közjogositványok hozzáfűződnek s mint tartozékai tűnnek fel. Innen van az, hogy a királyi hatalom mindig közhatalom marad, a földbirtokhoz fűződő, eddig az összeséget illető közjogositványok megtartják közjellegüket. Így a földbirtokon alapuló jogok két irányban jelentkeznek a magánjog birodalmában, melyben a szabad rendelkezési jog a családi lét fenntartásán alapuló ősiségi elvek által jelentékenyen korlátolva van, melynek alapeszméje éppen az, hogy az egyes családok megtartassanak a nagy földbirtok tulajdonában s így képesek legyenek eleget tenni mindazon közkötelezettségeknek, melyek a földbirtokhoz fűződve voltak. Jelentkeznek a földbirtokhoz fűződő jogok második irányban a közjog birodalmában, minők a honvédelem, a földbirtokon lakó nemtelenek felett való bíraskodás, vagyis az úri hatóság, ezen alapult a törvényhozásban való részvét stb. E közjogositványoknak a földbirtokhoz való fűződése az, mi hazánk alkotmányának e korszakban hűbéri jelleget ad. Ebben leli létjogosultságát a nemesi rend kiváltságos jogállása, mert a nemesek voltak tulajdonosai az ingatlanoknak.

Igy találkoztak hazánkban a köz- és magánjogi eszmék, a magyar nemzetet átható közszellem volt az erős védpaizs, mely a germán eszmék támadásait visszaverte s Magyarország leghűbéribb korszakában is fenntartotta az állami egységet s a központi főhatalomnak az egész országra kiterjeszkedő hatalmát. Hazánk az egész Európát átható hűbéri szellem rombolásait nem érezte meg s a szt. korona s ősiségi elvek uralma alatt kifejlett alkotmányunk s hű kifejezője nemzeti jogalkotó Geniusunknak. Ez eszmevilágban él az úri hatóság is a maga kiterjedt jogkörével, ez is mint a földbirtokhoz fűződő közjogositvány jelenik meg.

De lássuk mi is volt tulajdonképen az úri hatóság? Erre egyszerűen azt lehetne felelni: az úri hatósági hatalma a területén levő személyek és dolgok felett. Régi jognyelvünkön *Jurisdictio dominialis*-nak hivatott; tehát itt foglalkoznunk kell a *Jurisdictio* fogalmával. Itt kiváló említést érdemel Huszti András „*Juris Prudentia Hungarica-Transilvanica*” czimű munkája, mely XXVIII. czimében (107. l.), midőn az illetékességet (*Forum competens*) tárgyalja, megemlékezik a „*Forum dominale*”-ről is, hol, mint írja, *Domini nobiles et possessores praediorum feudaliu* úri hatalmat gyakorolnak szolgálk s jobbágyaik felett.

Mindenesetre érdekes tudni azt, hogy Huszti mit ért a „*possessores praediorum feudaliu*” alatt. Hazánkban a *praedia feudalia*-kat nem lehet hűbérbirtokoknak értenünk, mert ha a nemesi ingatlan donation

alapuló tulajdonát tekintjük is, az mint az első korszak történeti áttekintésében kimutatva volt, lényegesen eltér a hűbér-birtoktól. Így a feudali praedium a szó eredeti jelentése szerint értelmetlen lenne, de mint láttuk, az adományföldeket ezen korban feudumoknak is hívták és az ősiséggel, mint régebben mondani szokták, a magyar nemesi ingatlan infendisatiója megtörtant. Így a possessores praediorum feudaliüm jelenti a szt. koronának alávetett földbirtokok tulajdonosait. Ennek megvilágítása után rátérhetünk a Jurisdictio fogalmára. Verböczi accursius a „Glossa Ordinaria“ szerkesztője után. H. K. előbeszéd 14. czimében a iurisdictiont „juris“ és „ditio“-ból származtatja. Ditio potestas szónak felel meg, így a jurisdictio nem más, mint juris potestas. Ez, mint Huszti 108. l. XXIX. czim §. CCXXIII-ben megjegyzi, nem helyes, mert nem „ditio“, hanem „dictio“ iratik, s a potestas iuris nem a bírónál van, hanem a fejedelemlél. A bíró azért bir jurisdictiot, mert ő ius dicit, miért jus dicens-nek is hivatik. Így a jurisdictio nem „causas cognoscendi, iudicandi, et exsequendi potestas“, mint némelyek Verböczi után értelmezik, mert a jurisdictio-ban nincs semmi kényszer (vis); sajátképpen a végrehajtás sem tartozik hozzá, hanem az Imperiumhoz. Ezért sokkal helyesebb Cuiacius definitioja, mely szerint „Jurisdictio nihil aliud, quam natio iure magistratus competens.“ Ebből következik: I. minden jurisdictio hivatali hatalomból, vagy a magistratus jogaiból foly, mert adatnak natio-k, mik nem a magistratus jogaiból folynak. II. A jurisdictio kizárja az erőszakot, fenyegetést, az ügy érdeme eldöntésében áll, mint a iurisdiction voluntaria esetei igazolják. Hol erőszak van, ott nem jurisdictio, hanem imperium létezik. III. Arbiterek nem birnak jurisdictioval, bár az ügy érdeme felett döntenek, mert nem magistratusok.

Ezt mint látszik Huszti kizárólag a római jogból merítette. Ide társul 4 következtetése is: a jurisdictio a határozat hozatalban áll. Így nem executio „sed sententia est extremum in Jurisdictione“. Ha valaki ennek nem engedelmeskedik, a jurisdictiot sem tartja szem előtt. Ezekből következik, hogy a jurisdictio különbözik az Imperiumtól, mely nem más, mint fegyveres hatalom (quod nihil aliud, quam potestas armatura). Az imperium kétféle: merum et mixtum, az imperium merum nem egyéb, mint jus gladii, mely specialis törvényből veszi eredetét, ezzel szemben áll a coercitio modica, mely a jurisdictio alkateleme; mi nálunk a jus gladii a HK. III. R. 32-ből veszi eredetét. Az imperium nem egy a jurisdictioval, bár natioja a büntetés, mert nem a magistratus jogából, hanem mint Heinectius megjegyzi, specialis törvényből foly. Az kit a jus gladii megillet, a delictium súlya szerint jár el, megilleti a ius vitae et necis, de csekélyebb büntetést is alkalmazhat, hacsak törvény által nincs megkötve; továbbá hivatalból jár el a provinciát a bűnösöktől megtisztítandó. Mivel a merum imperium specialis törvényből foly, következik, hogy csak a fejedelemtől származhatik; hogy ki imperiumát használja, nem saját jogát gyakorolja, hanem a helyett jár el, kié a főhatalom. Az imperium mixtum a polgári ügyekben való eljárásra vonatkozik, de nem egy a jurisdictioval, hanem annak szükségképi követelménye, mert az másképpen nem gyakorolható. Így az imperium a iuris dictio védelmére szolgál, a iurisdiction gyakorlása in medica coëratione nyilvánulván. A iurisdictionnak több neme van: voluntaria inter volentes et sine contentione gyakoroltatik, míg a contentiosa „inter invitas et litigentes cum causae cognitione explicatur“; a voluntaria nem megkötött időre, helyre nézve; míg a contentiosa csak bizonyos idő-

ben, bizonyos helyen gyakorolható, a voluntaria birtokon kívül, a contentiosa birtokon belül gyakoroltatik. Jurisdiction lehet ordinaria, ha minden rendes magistratust megillető extra ordinaria, mely csak bizonyos magistratust illet meg. A jurisdictio felosztható civilis-re, militaris- s ecclesiastica-ra. E felosztások a végtelenségig fokozhatók, mint a germán jogban meg is történt. Így 600 iurisdictiont is létesítettek.

Tekintve a iurisdiction fogalmát, Huszti az úri hatóságot illetőleg erre az eredményre jut: „Jurisdiction, melyet a nemesek Európaszerte birnak subditusaik felett, sajátképpen nem is jurisdictio, hanem mera potestas dominica szolgálk s jobbágyaik felett.“ (§. CCLXXV.), Ezzel megegyez Heinecciusnak a felfogása is.

E felfogás az úri hatóság kifejlődésére építi okoskodását. Tagadhatlan, hogy előbb létezett a dologi kapocs, mely az urat és jobbágyot összefűzte, s ezen épült fel a személyi. Az is igaz, hogy a germán hűbéri jogéletben, a subditusok személyi alárendeltsége magánjoginak vétetett, melynek hű képét nyújtja Cuiacius „De Feudes“ czimű 1538-ban kiadott, 5 könyvből álló munkájában.*

A germán jogéletben a hűbériség virágzásakor lehet szó mera potestas dominicáról, mert oly erős volt a dologi kapocs, hogy a potestas dominica nemcsak a dologi alárendeltséget, hanem a személyit magában foglalta. Ugyanekkor a legfontosabb közjogositványok mint elárúsítható magánjogok fogattak fel. Így nem lehet csodálkoznunk a felett, hogy az úr biráskodási joga jobbágyai felett ilyenek vétetett. De mindebből nem lehet a germán jog szempontjából sem azt mondani, hogy az urak által birt jurisdictio sajátkép nem is volt jurisdictio; mert ha a jurisdictio abban nyilvánul, hogy birtokosa ius dicit, akkor ezt a földesúr is lehet alkalmazni.

Hazánk jog- és alkotmányéletében az urak feltétlenül birtak jurisdictioval, mert az ugynevezett „mera Potestas Dominica“ jogilag nagyon kevés ideig létezett (1514—1538) s jelentette a jobbágyok röghöz kötöttségét; és ha visszagondolunk a magyar jog- és alkotmányéletnek a germánnal való előbbi szembeállítására, nagyon könnyen azt is állíthatnók, hogy az urak, mint a szt. koronának közvetve alávetett ingatlanoknak birtokosai, a szt. korona s ősiségi elvek szerint magistratusoknak is foghatók fel s analógia kedvéért hivatkozni lehetne az örökös főispánságra. Továbbá hazai úri hatóságunk magában hordozta mindazt a jelen korszakban is, mi egy közjogi hatóságnak is mérve lehet.

Nem igényel hosszabb bizonyítást az, hogy az úr területén lakó jobbágyok s nemtelen cselédek első bírója a földesúr volt s első sorban csupán ő előtte lehetett ezek ellen fellépni; meg van a hatóságnak nélkülözhetlen alapfeltétele a terület, s a rendi alkotmány szellemében keresendő az oka annak, hogy az illetőség a személyes biráskodást tekintve csak a jobbágyokra s nemtelen cselédekre szorítottott. Így megszorítást szenvedett azon elv, hogy a hatósági hatalom kiterjed a területen lakó minden személyre; de keresztül volt vize az, hogy a hatósági hatalom kiterjed minden dologra.

Így ha tekintjük az úr s a jobbágy közti viszonyt, látjuk azt, hogy az úr hatósági hatalmának a jobbágyok s nemtelen cselédek feltétlenül alá vannak rendelve s csak az úr előtt érvényesíthetők első sorban ezek ellen való követelések. Az úri hatóság gyakorlása sem volt az úr tetszésére bizva, ennek bizonyi-

tékai azok a büntetések, melyek azt az urat érték, ki az impensiot megtagadta, vagy elmulasztotta, s ezek azt is, hogy az úri hatóság gyakorlása nem csak jog, hanem kötelezettség is volt. Az úri széken ott látjuk a szolgabíró és esküdteket, kiket azon kor jog nyelve „Testimonium legale“-nak nevez, ezek mint közhatóságok vettek részt, mint őrei az állami törvényeknek, az ország szokásainak, a vármegyei statutumoknak s a földesúri urbariumok betartásának. Ez oly jelenség, mely csak hazai jogunkban fordul elő, ez kifejezője annak a szoros kapcsolatnak, mely az úri hatóság s a vármegye között állott. Az úri hatóság, mint a vármegyei hatóságnak alárendelt hatóság jelentkezik.

A vármegyéhez fordul a felperes, ha az úr panaszának eleget nem tesz. Ide történik a fellebbezés; tehát az úri hatóság beekeltetett egészen a vármegyei szervezetbe. Mindennek legközvetlenebb oka azon közjogi jelleg, melyet a magyar jog- és alkotmányélet ezen intézménynek adott. Így a közszemlék azok, melyek nyilvánultak a honalapításakor, ezek azok, melyeket a nemzet a legnagyobb csapások között megőrizett s ezek azok, melyek a hűbéri eszmék uralma alatt is áthatották a magyar nemzetet s ezek voltak azok, melyek Európa szívében oly sok eltérő gondolkodásmóddal bíró nép között tisztán, önállóan fenntartották.

Dr. Endes Miklós.

Bodoki Mikó Miklós családi krónikája.

(Harmadik közlemény.)

Anno Domini 1651, die 10 Januarii volt az édes leányom az Mikó Borbára kézfogása Szekeli Bálint urammal, itt Bodokon. Meg is esküvének mindgyárt. Daniel Ferencz uram, Kálnoki Mihály uram, Mikes György, Mikó Péter és László, Nemes Tamás, Jankó Ferencz uramék, Bernáld Gyergy uram, Nemes Tamásné, Bernáld Ferenczné asszonyomék, Jankó Mihályné, Apor Lázárné hugom asszonyomék, Mikó Péterné és Daczó Ferenczné asszonyomék voltak én velem és én vendégim.

Szekeli Bálint urammal, Henter András uram, Jankó Tamás, Daczó Ferencz, Szekeli György uramék, Keserü Péter, Füleöp István, Marton Gergely, Kádár alias Mihály Deák, a killyéni.

Anno Domini 1651 die 4 Decembris lön az Szekeli Bálint uram lakodalma itt Bodokon az leányommal, az édes Mikó Borbárával.¹ Daniel János uram vala násznagy, asszonyom nyoszolyóasszony; Mikes Kelemen uram vőfélye, az Kálnaki István uram leánya az nagyobb kisasszony nyoszolyó-leány; Radák András sógor uram is hugom asszonyommal, Gáspár Miklósné néném asszony hugom asszonyommal együtt bejöttek vala az lakodalomra. Die 3 Decembris estve későn érkeztek be ő kglmek.

Die 6 Decembris reggel mentek el az násznépe; vitték el leányomat Killienbe.²

Anno Domini 1652 die 4 Mai holt meg az szegény Mikó Péter öcsém uram Olczemin. Sok ideig sindett szegény, az belit fájlalta. Sokat is költött az borbélyokra, de semmit nem tudának szegénynek használni.

Die 9 Maji temetők el az szegény Mikó Péter öcsém urat az templumba Olczemin. Az sanctuariumon alól ástak vala sirt; maga azt hagyta volt, hogy oda temessék még egészséges állapotjába.

Anno Domini 1652 die 14 Septembris adta Isten ez világra az Székeli Bálintné leányom első gyermekeket és fiokot, Boldizsárt Killienbe, estüé felé, Szombat napon; kit Isten éltesen sokáig, neveljen szent neve dicsiretíre, lelkének üdvességire. Amen.

Anno Domini 1653 die 6 Novembris keresztel-

tették meg Szekeli Bálint uramék Fel-Torián,³ az Székeli Boldizsárné asszonyom házána Boldizsárt. Stephan vajdáné ő nagysága is oda jött vala Keszdi Vasarheli-ről.⁴ Ott lakott ő nagysága régtől fogva, miüel igen félelmes és háboruságos volt még tavasztól fogva mind Moldüába. Az vajdáné ő nagysága lön egyik keresztanya és koma-asszony.

Anno Domini 1654 die 14 Februarii adta Isten ez világra az Szekeli Bálintné leányom második gyermekit és fiát Ferenczet, éjjel, szombatra virradólag; kit Isten éltesen sokáig s neüeljen szent neve dicsiretíre, lelkének üdüességire. Amen.

Anno Domini 1654 die 12 Septembris lön az Daczó Péter uram kézfogása⁵ itt Bodokon az leányommal, az édes Mikó Annával. Meg is esküvének. Nemes György, Mikes György uramék, Mikó László, Székeli Bálint uram feleségestől, Jankó Ferencz öcsém uram, Bernáld Ferencz és Miklós uramék voltak. Az én vendégim Daczó János, Daczó Gergely, Angyalosi János és Szonda Tamás uramék voltak.

Anno Domini 1655 die 2 Februarii lön az Daczó Péter uram lakodalma az leányommal Mikó Annával, itt Bodokon.⁶ Kedden volt. Bánfi Zsigmond uram, Daniel Ferencz, Mikes Benedek, Mikes György, Henter András, Nemes János és Nemes Tamás uramék asszonyomékkal; Nemes György öcsém, Giarfas Ferencz uramék és Benkeő Raphael uram csak magak. Mikó László, Szonda Gergely, Bod Tamás és Bakcsi István uramék is asszonyomékkal. Asszonyok: Horvát Istvánné és Kálnaki Lászlóné asszonyomék; az brassai gazdám Eötües Tamás uram, Eötües Pál uram és az Rosa András komám uram, fia ugyan András. Kálniki Mihály uram is itt volt, de ő kgelme fő-gazda volt. Bod Tamás, Szonda Tamás, Toriai Balázs Deák uramék gazdák voltak, Apor Lázárné, Boér Simonné hugom asszonyék is az leányával Boér Sophia asszonyommal; Apor Lázárné asszonyom hugom nem volt le. Ezek voltak az én vendégim.

Daczó Péter urammal: Daczó János uram násznagy, asszonyom nyoszolyó asszony; Nemes Zsuzska asszony nyoszolyó leány. Vőfélyek nem volt; müadtuk az sógort Bernáld Miklós urat oda Donat István uram asszonyommal, Peczi Simonné asszonyom,

³ Feltorja, Háromszék megyében, Kézdivásárhely közelében. Hajdan Felső-Fejér megyébe tartozott.

⁴ Kézdivásárhely.

⁵ E napról említi, de tévesen Oltszemire teszi Nemes János naplója is. Tört. Tár 1902. 243 l.

⁶ Említi Nemes János naplója. Tört. Tár. 1902. 244. l.

¹ Apor Péter tehát tévesen írja Székely Bálint feleségének Mikó Borbára helyett *Ilonát*, a ki a mint fennebb láttuk, 1646 decz. 12-én meghalt. A leányok sorrendjé Apornál: Erzsébet, Anna, Ilona. A helyes sorrend Mikó szerint: Ilona, Borbára, Anna és Erzsébet. V. ö. Mikó M. családi krónikájának s Apor P. munkái 58-59 l. adatait.

² Kilyén; Háromszék megyében, Sepsiszentgyörggyel csaknem átellenben, az Olt mellett.

Angialosi János, Daczo Gergely és Rophai Mátyás uramék voltak ő kegyelmével.

Másnap, ugymint 3 die Februarii kereszteltetők meg itt meg az Székeli Bálint uram második fiát Ferenczet. Őd Thamás uram asszonyommal, Kalnaki Lászlóné asszonyom, Szonda Tamás uram, az brassai gazdám Eötües Tamás uram, az szentpéter-i pap képébe az sógora Eötües Pál uramék voltak komák és komasszonyok.

Die 4 Februarii reggel menének el Daczó Péter uramék leányommal és az kevés násznépével Szentgierőrré.

Anno Domini 1656 die 17 Julii adta Isten ez világra Daczó Péterné leányomnak az ő. első gyermekit és fiókot Lászlót hétfő nap; kit Isten őfelsége éltesen sokáig s neveljen szent neve dicsiretíre, lelkének üdvességire. Amen.

Anno Domini 1657 die prima Januarii délután indula az én szerelmes édes fiam Mikó János az hadba Lengyelországba.

Ugyan ebben az 1657 esztendőben die 9 Augusti hallottuk meg igen-igen szomorú és keserves szüel, hogy az pokol tűzire méltó hamis tatárok az chással Lengyelországra menvén, Rákoczi fejedelem megértvén, hogy nem messze vadnak, csak kevés számu magával visszatérvén előttök, az egész ország hadát oda hagyván, az urat Kemény János uramat ő nagyságát ott hagyván generalisnak az egész Erdély országnak majd mind az színivel és fejeivel, rájok találván az pogány ebek, egy régi rossz ó-sánczba szorulván szegények előttek, sem magoknak szegényeknek, sem lovoknak semmi eledék nem lévén, mégis harmadnapig megtartván vitézül azt az hitván sánczot, megtaltalmazván magokat töllök, az után ő nagyságát az chán, az eb, hitre kicsalván, kihivatta közülök. Ez alatt nagy erővel és sűrűséggel rájok rohanván az

hamis hitü ebek, kevés számot levágván benne, az többít mind elrablották szegényeket az hamis hitüek; az én édes szerelmes fiamat Mikó Jánost, Székeli Bálint fiam uramot, Jankó Ferencz, Mikó László, Radák László, Apor Péter és Boér Zsigmond öcsém uramékat mind elrablották szegényeket az Gehenna tűzire méltó ebek.⁷ Böcsületes főemberek, Erdélyországnak színe és székelységnek mind éppen java esett rabságra akkor, ugy mint ultima Julii volt az veszedelmek szegényeknek.

Ugyan ebben az 1657. esztendőben die 24 Novembris az szegény Székeli Bálintné leányom Molduaba indula Stephan vajdánéhoz ő nagyságához Jaszuasara.⁸ Az szegény Székeli Bálint uram Búciakból egy néhány levelet küldött immár hogy ne hadnók olyan rettenetes rabságba oda, ügyekezniék szerit tenni az saczczának. De itt soha annyi rettenetes nagy summának nem tehetők szerit, mivel két ezer tallérba kellett az nagy sanyaru rabságba kételenségből megsaczczolni szegénynek. Azért mene az vajdánéhoz szegény, ha valamint ő nagysága jóakarátját mutatná, kihozathatná Molduába. Az mi aranyának, tallérnak szerit tehetők talán ezer tallérra kitölt, azt elvivé. Elég sok ember gyalázá szegényt velle, hogy bemene, de az ura szabadulásáért ő avval nem gondola, csak elmene. Keszdi-Vásárhelyen fogadtunk egy embert, az ki be vivé, négy lovan, szekerin.

Anno Domini ugyan 1657 ugyan die 24 Novembris holt meg az szegény Bernáld Ferenczné asszonyom, az feleségem nénje; egy volt vele.

Die 28 Novembri temetők el az csernátoni templumba, az szegény ura Bernáld Ferencz uram mellé rakott sirba.

Kelemen Lajos.

⁷ L. Erd. Orszgy. Eml. XI. 255 l. Erd. Tört. Adatok I. 164—65. és IV. 240—52. Kemény János önéletrajza 510—14.

⁸ Jassy, Romániában.

Adatok a Gerendi család történetéhez.

(Második közlemény.)

27. *Buda, 1500. I. 2. II.* Ulászló a néh. Gerendi (3.) Miklós kiskorú fiait (7.) Lászlót, (6.) Pétert, (12.) Mátyást és (8.) Miklóst anyjok Klára asszony és mostoha apjok Rubik Cherubin ellenében védelmébe veszi és megparancsolja Erdélyi Jánosnak és Mártonnak, hogy nevezettek anyjok, mostoha apjok és bárminő törvénytelen háborgatók ellen jogaikban védelmezzék meg. (gr. Teleki cs. oklt. II. 154. sz., 238. l.)
28. *Kolozsvár, 1500. I. 31.* Szentgyörgyi Péter erd. vajda előtt Erdélyi János és Márton mint néh. Gerendi (3.) Miklós gyermekeinek u. m. (7.) Lászlónak, (6.) Péternek, (12.) Mátyásnak, (8.) Miklósnak, (10.) Zsófiának és (9.) Klárának gyámjai Magyar- és Oláh-Bányabükkit, s a gerendi hegyen levő szőlőt a gyermekek teljes koruságáig ezeknek édes anyjuknak most Rubinth Cherubinnéknak általengedik. (gr. Teleki cs. oklt. II. 155. sz. 239. l.)
29. *1502.* Gerendi (5.) Jakab említve. (Jos. C. Kemény: Suppl. Diplomatarium V. 287. l.)
30. *1504.* Mandatum repetitorium comitis Petri de S. Georgio et Bozin vajvodae Tranniae sub Uladislaio Rege, in quo Joannes filius Thomae Baladfi de Kis-Kend ex Elena filia Ladislai, filii Sandor ex (4.) Elisabetha, filia (1.) Nicolai de Gerend senioris progenitus repeti curat a (5.) Jacobo, (7.) Ladislao,
- (12.) Mathia, (6.) Petro et (8.) Nicolao filiis (3.) Nicolai de Gerend senioris quartalium et paraphernum aviae suae Elisabethae. (Jos. C. Kemény: Reg. Arch. II. 194. l. 22. pont.)
31. *Torda, 1505. VIII. 26.* Szentgyörgyi és Bazini Péter erd. vajda rugonfalvi Nyujtodi Pál, szentdemeteri Nyujtodi György, Hosszuteleki Ozvánd, derzsi Petki György és Vessződi György kérésére megbizottakat küld ki, hogy Kövesd fejérmegyei faluban a Gerendi (5.) Jakabbal, Musnai Jakabbal, Valkai Miklóssal, Bolyai Zsigmonddal és Kövesdi Bálinttal osztatlanul birt birtokokban osztályt csináljanak. (Sz. Oklt. V. 920. sz. 37. l.)
32. *1507. IV. 16.* A kolosmonostori konvent előtt Erdélyi Márton a maga és pókai Detrehy János az Erdélyi Márton és Tamás fiai és leányai nevében szamosfalvi Gyerőffi Tamást és a domokosrendi Balás papot a néhai dicső-szentmártoni Sándor János javainak Gerendi (7.) László javára leendő bevallásától, Gerendi (7.) Lászlót és Csékei Gertrudot, a Sándor János özvegyét, most Gerendi (7.) Lászlónét azok birtokbavételétől és használatától eltiltják. (gr. Teleki cs. oklt. II. 188. sz. 296. l.)
33. *Somkerék, 1507. VI. 29.* Gerendi (5.) Jakab és (7.) László mint fogott birák említve. (gr. Teleki cs. oklt. II. 190. sz. 298. l.)

34. *Bonyha, 1513. VI. 21.* Barlabási Lénárt erd. vajda előtt egyfelől Baládfi János és Sikese Gáspár, másfelől Gerendi (7.) László a néh. Kizdi Sándor János küküllő- és fejevármegyei birtokait illetőleg a Sándor János özvegyének, utóbb Gerendi (7.) László nejének Hieronyma (Gertrud alio nomine Jeronyma vel Gera) asszonynak halála után bizonyos feltételek alatt egységre lépnek. (gr. Teleki cs. oklt. II. 200. sz. 316. 1.)
35. *1515. II. 10.* A kolosmonostori konvent tanúságlevele arról, hogy Gerendi (?) István Szentkirályon, Egerbegen, Eörkében és Keczen lévő birtokait Tomori Istvánnak 100 arany frtért zálogba adta. (Tört. tár. 1897: 747. 1., 362. pont.)
36. *Kolosmonostor, 1515. XI. 4.* Gerendi (7.) László királyi ember. (gr. Teleki cs. oklt. II. 211. sz. 344. 1.)
37. *Kolosmonostor, 1515. XI. 6.* Gerendi (7.) László királyi ember. (gr. Teleki cs. oklt. II. 212. sz. 347. 1.)
38. *Görgény, 1517. (feria IV. post fest. Epiph.)* Mandatum Joannis Szapolya vajvodae prorogatorium, super prorogatione discussionis causae cujusdam in facto repulsionis inter Martham uxorem Ladislai (7.) de Gerend et Petrum ae Georgium Vancsa habitae. (Jos. C. Kemény: Reg. Arch. II. 189. I. 5. pont.)
39. *Buda, 1517. X. 30. II.* Lajos király az Istenmezei János panaszára, mely szerint a néh. kizdi Sándor Gáspár küküllő- és fejérmegyei birtokaiból, melyek a rokonság jogán őt illették volna, de Gerendi (7.) László, Erdélyi Márton, Baládfi János és Barlabási Lénárt által kizárattott, megparancsolja Szapolyai János erd. vajdának, hogy azokat a megnevezettek kezéből vegye ki s bizza érdektelenekre, az ügy eldöntése után pedig azt, a kit illetnek, azok birtokába iktassa be. (gr. Teleki cs. oklt. II. 216. sz. 356. 1.)
40. *Buda, 1518. III. 16. II.* Lajos király az Erdélyi János özvegye (Csekei Petrona, most los. Bánffi Péterné) panaszára újból megparancsolja Szapolyai János erd. vajdának, hogy a néh. kizdi Sándor Gáspár küküllő- és fejérmegyei birtokai ügyét, melyeket a Gerendi (7.) László, Erdélyi Márton, Baládfi János és Barlabási Lénárt kezéből kivenni s érdektelenekre bizoni parancsolta, az özvegy és Istenmezei János joga szempontjából vizsgálja meg s a szerint mondjon ítéletet. (gr. Teleki cs. oklt. II. 227. sz. 376. 1.)
41. *Buda, 2518. IV. 10. II.* Lajos király megparancsolja Szapolyai János erd. vajdának, hogy a néh. kizdi Sándor Gáspár küküllő- és fejérmegyei birtokai ügyében, melyeket az Erdélyi Márton, Barlabási Lénárt, Gerendi (7.) László, Baládfi János és az özvegy Erdélyi Jánosné (Csekei Petrona most los. Bánffi Péterné) kezéből az Istenmezei János kérésére kivett s érdektelen emberekre bízott, haladéktalanul mondjon ítéletet. (gr. Teleki cs. oklt. II. 229. sz. 380. 1.)
42. *Buda, 1518. IV. 12. II.* Lajos király Erdélyi Márton, Barlabási Lénárt, Gerendi (7.) László és Baládfi János panaszára, mely szerint ő az Istenmezei János egyszerű kérésére a néh. kizdi Sándor Gáspár általok békében birt javait tőlök elvette és eladományozta, megparancsolja Szapolyai János erd. vajdának, hogy azokat a panaszlónak adassa vissza. (gr. Teleki cs. oklt. II. 230. sz. 382. 1.)
43. *1520. Venditionales coram conventu K.-Monostoriensi juxta quas Cherubin de Tothprona possessionem suam Káposztás-Szentmárton Cottus Torda pro 2000 fl. vendidit Ladislao (7.) Gerendi et ejus uxori Marthae Vancsa, fratrique suo Nicolao (8.) Gerendi.* (Jos. C. Kemény: Reg. Arch. II. 182. I. 5. pont.)
44. *1522. Fassio Mathiae (12.) Gerendi, qualiter ipsum Ladislaus (7.) Gerendi de bonis maternis et Petri quondam (6.) Gerendi fratris sui uterini in M.- et O.-Bányabük, Czeke (Czikno), Örke, Lona, Keresztur contentum reddidit, ideo ipsum quietat.* (Jos. C. Kemény: Reg. Arch. II. 189. I. 6. pont.)
45. *1523. Gerendi (?) Ferencz mint váradi püspök említve.* (Jos. C. Kemény: Reg. Arch. II. 361. I. 2. pont.)
46. *1524. Gerendi (7.) László és neje Márta asszony említve.* (Jos. C. Kemény: Diplomatarium IV. 203. I.)
47. *1524. Fassionales coram conventu Kolos-Monostoriensi, quod (7) Ladislaus de Gerend portionem in Péterlaka per Simonem Székely oppignoratam. Osvaldo Bogarchi (Bogáthi?) de Radnoth impignoravit.* (Jos. C. Kemény: Diplomatarium IV. 199.)
48. *1529. Gerendi (8) Miklós püspök említve.* (Jos. C. Kemény: Diplomatarium IV. 231. I.)
49. *1529. Nicolaus (8) de Gerend erdélyi püspök, királyi kincstartó.* (Jos. C. Kemény: suppl. Diplomatarium VI. 153. I.)
50. *1532. Nicolaus (8) de Gerend Episcopus Albensis.* (Jos. C. Kemény: Diplomatarium IV. 243. I.)
51. *1534. Gerendi (8) Miklós említve.* (Jos. C. Kemény: Suppl. Diplomatarium VI. 231. I.)
52. *1536. X. 14. Gerendi (8) Miklós mint erdélyi püspök említve.* (Tört. tár. 1897: 693—694. I.)
53. *Gyulafejevárvár, 1543. (feria VI. ante fest. Pentecostes.)* Egyezséglevél, mely szerint Gerendi (21) Márton és bonczhidai Bánffi-Losonczy László özv. Gerendi (7) Lászlóné, Vancsa Mártára való tekintettel úgy egyeztek meg, hogy Márta asszony Magyar és Oláh Bányabükön a részjóságait és az egész Káposztás Szentmártont életfogytiglan bírja; halálával pedig Szentmárton két felé oszolván, fele a nevezett Bánffi László feleségéé Gerendi (23) Erzsébeté legyen, másik felét pedig a két Bányabükön levő részjóságokkal Gerendi (21) Mártonnak engedje át. (Kemény J. Reg. Arch. II. 182. I. 6. pont.)
54. *1543. Mártha asszony Gerendi (7) László özvegye.* (Kemény J. Reg. Arch. II. 189. I. 7. p.)
55. *1545. Vancsa Mártha csulai Vancsa János leánya, Gerendi (7) László özvegye.* (Kemény J. Reg. Arch. II. 190. I. 9. p.)
56. *Gerend 1547. (Sabbatho magno hoc est ipso die Paschae.)* Egyezség, mely szerint szentmártoni Gerendi (24) Benedek a két Bányabükön és Örkeben levő részjóságát úgy adja át 18 frtban Vitaliusnak gerendi kastélya várnagynak (provisor), hogy ha ezt az összeget Szent György napjáig nem tudná megadni, akkor azok a javak örökre tulajdonul a megnevezett várnagynak maradjanak. (Kemény J. Reg. Arch. II. 175. I. 1. p.)

Gyulai Rikárd.

Aranyosság lustrája 1642-ből.

(Harmadik közlemény.)

Horváth Jakab mezei katona; fiai: Mihály, an. 9; Miklós an. 2.

Pedites Pixidarii veterani:

Jósa István; fia: Gergely, an. 8.

Öccse: Péter.*

Józsa János; fiai: János,* István,* András an. 10.

Legárt Gergely; fiai: István,* Gergely,* János an. 9, Sámuel an. 4.

Ördög János kisebb.

Pedites veterani in Felső-Sz.-Mihályfalva:

Szász István; fia: György, an. 7.

néhai Aliba Ferencz,* fiai: Alibán István,* János an. 10.

Simai János; fiai: Mihály, ennek fia: János an. 1.

Kevrtveliesi Mihály; fiai: Mihály,* Imre an. 7.

Murvai János; fia: Márton an. 2.

Horváth Pál; fiai: András,* György.*

Kerekes alias Nagy Márton; fia: István an. 10.

Ennek öccse: Mihály vármegyében szolgál.

Néhai Tholdi Gergely; fia: Márton an. 10.

Balog Mihály; fiai: János* vagus; István an. 11.

Szász János; fiai: Gergely,* ennek fia: Pál an. 3.

Ugyanennek fiai: István,* János an. 11, Márton an. 5.

Babos Albert; fia: Babos Mihály,* Kocsárdon szolgál.

Néhai Majlát István; fia: Ferencz an. 7.

Horváth György; fiai: Miklós,* Péter an. 10.

Néhai Kovachi János; fia: Kovachy István.*

Bejty István; fia: Márton an. 2.

Tálas János; fiai: György an. 9.

Várhegy Mihály; Ferencz, men. 9.

Inhabiles:

Pedes Babos Gergely, coecus.

Erszenies István, mente captus.

Szalay Miklós, világtalan.

Nagy János, mente capt. Bertillus.

Árkosi János; fia: Jancsi, guttaütött, nyomorú.

Orphani:

Barkás János árvája Thamás an. 3.

Nagy Tamás; fiai: Mihály, János, Ábrahám.

Kováchi János; fia: Istók an. 13.

Ped. néhai Martha Mihály fia: Miklós an. unius et medii.

Vagi:

Nagy István Új-Tordában lakik.

Siskó Benedek, Egerbegyi.

Lippai András, Nagy Pál szolgája.

Kopasz Mihály.

Szalay Ferencz, Géczi Györgyné szolgája.

Nagy János, Hegedüs János, Hegedüs Márton, Keserü János, Bernoti Miklós, Tatár János.

Mortui nobiles post collustrationem:

Forró András, Nagy Farkas, Lenárt István, Lipthai András, Balog János, Horváth István, Szalai Mátyás.

Mortui Pedites:

Szabó Pál, Majlát István, Martha Mihály, Alibán Ferencz, Toldi Gergely, Várhegy Péter.

Pedites vagi:

Néhai Szabó Pál; fia: Szabó Bálint; ez Marosszéken Geüchön lakik.

VII. Alsó-Szent-Mihályfalva.

Nobiles:

Wayda György uram.

Szabadkai Kis Miklós; öccse: Kis János,* Kemény János uram szolgája. Kis Sándor* impos. mentis.

Strucz Ferencz; öccse: Chyzér János.*

Sigmond Gáspár deák; öccse: István,* más vármegyében lakik; András an. 11. Az annyok tartja Fejérvármegyében, Konczán.

Nagy András diák; fia: András, mensium 3.

Szabó Ambrus; fiai: János,* Gergely an. 11, Mihály an. 3.

Szabó István; fiai: István an. 2, György, mens. 10.

Principili veterani:

Bechikereki János; öccse: Miklós,* Márton an. 10, Bechikereki Mihály árvája.

Bechikereki István; fia: Andor, néma, nyomorult.

Sigmond Mihály, ennek fia: János,* Mihály,* Istók an. 5, Gáspár an. 1 infans.

Kováchy Szabó János; öccse: Mihály* Enyeden szabólegény.

Kozák János.

Fratres eius István* mente captus; György.*

Nagy alias Jámbor Mihály, fizetett katona; fia: Thamás,* Márton an. 11.

Bakachy Miklós; fia: János.*

mostoha fia: Bekechi György,* Beőjthi István uram szolgája.

Borbély István; fia: István an. 3.

Nagy Esaiás; fia: Mihály an. 5.

Nagy János.

Bekesi András; fia: János,* udvari katona; fia ennek: István an. 11.

Póchiay István; fiai: István an. 8, Gergely an. 1.

Sigmond István; fiai: Sigmond Lőrincz,* ennek fia: István négy holnapos.

Mihály,* vagus.

Gulachi István; fiai: Miklós an. 5, István an. 3.

Öccse: Ferencz,* mives legén, vagus.

Henning Mihály; fiai ennek: Mihály,* György.*

Henning Péter; fia: István an. 1 medii.

Henning János, mezei katona.

Hollósi Thamás, udvari katona.

Sinka György, udvari katona.

Henning Márton; fia: Márton,* mezei hadban lakik.

Chiorvási Benedek; fia: Mihály an. 5.

Sigmond Péter; fiai: György an. 12, Gergely an. 1 medii.

Öccse: Sigmond Miklós* Kolozsvárt lakik, gombkötő.

Szeochi Mihály; fia: János an. 1 et medii.

Jósa Miklós; ennek öccse: Józsa Mihály.*

Búri János; fiai: Gergely,* ennek fia: Péter an. 1; János,* István.*

Recentes principili equites:

Bán János; fiai: János,* András*

Nagy Márton; fiai: Pál,* György an. 11, János 8, Gáspár 2.

Badon Péter; fia ennek: András an. 11.

Balogh Máthé; fia: Miklós an. 7.

Novák János,* Mezőségeen szolgál, erőtlen.

Néhai Nagy Mihály fiai: Nagy István,* András an. 10.

Badon György; fiai: Ferencz an. 5, Gergely an. 3.

Melegtoy Nagy János; fia: Mihály an. 7.

Berkeszy András mezei katona; fia ennek: Jancsi $\frac{1}{2}$ éves.

Weres János; mostoha fia: Jancsi an. 8.

Barla György alias Nagy tanuló diák; abest.
Néhai Hegedüs Lőrincz fia: Mihály an. 9.
Puskás András udvari katona; fia: János* iskolába tanul
Tordán.

*Equites nobilitariibus literis carentes, tamen ab antiquo
inter equites nobiles inservientes.*

Szakácsi János; fiai: István an. 7, János an. 4.

Chiokásy Ábrahám; öcsce: János,* Mihály.*

Nagy György alias Kochis. Ehez Wayda Györgyné asszony praetendálja jussát.

Thoroczky Ilona asszony contradikális az ura által, azonképen néhai Koncz Pálné Kálnai Borbára képeben is protestal. In contrarium Nagy György és igazságos levelét és adjudicatáját exhibealta.

Gál István; fiai: István an. 10, János an. 6.

Csizmaga Demeter.

Nagy alias Farkas András; fia: András an. 3.

Székel István; fiai: István,* Gergely an. 10, Miklós an. 7.

Szabó Mihály; fiai: János an. 5, Mihály an. 1.

Horvát János.

Beszpreni György alias Korchys; fiai: György an. 10, Jakab an. 5.

Varga Márton; fiai: András an. 10, Miklós an. 8, András 6, István 2.

Szalontai Nagy György; fiai: György an. 5, Miklós an. 2.

Nagy István; fiai: János.* György;* István,* Péter tanuló diákok.

Weress András; fiai: András an. 5, Istók mens. 6.

Kegyés Lukács.

Török János.

Inhabiles r. debiles, claudi, coeci, manei.

Szakácsi János; fia: Jancsi debilis; Kozák István mente captus.

Szabadkai Kis Sándor impos mentis, Sinka Mihály világtalan, nyomorú.

Kozák István.

Becskereki István; fia: Andor an. 4, néma, nyomorú.

Orphani nobiles:

Bechikereki Mihály fia an. 10; Horváth Jancsi árva; Horváth László fia; Somogyi István fia Jancsi; Henning István fia Mátyás an. 8; Maylát Mihók, Maylát Sándor fia an. 10, Tokos János tartja.

Pedites inhabiles:

Gáldi András, siket, nyomorék. Nagy Tamás fia Márton, esztelen, nyomorú.

Vagi nobiles:

Toth János Enyeden szolgál. Szöchi Pál fia János, fazakas mives Tordán. Sigmond István fia Mihály, elbujdosott; nescit. Beöjte Mihály fia Gáspár. Fekete János, Váradon házasult meg. Henning Gáspár, Henning Gergely. Gulácsi István fia Ferencz.

Vagi pedites:

Bartha Mihály, Gábor György, Király Tamás örökségtelen.

Mortui nobiles:

Novák Farkas kapitány; Bechikereki János, Lörinczi János, Jossa Márton, Kozák Gergely, Tövisi János, Szabó György.

Pedites Vagi:

Nagy Lénárt fia Mihály, moldvai vajda szolgálja.

Martha György, vagus

Böjt Mihály, Novák Péter, Novák Mihály, Bereki Gergely, Moldvai András.

K. Weres Sándor.

A csikszentsimoni Endes család levéltára.

1544—1659.

VI. közlemény.

134. Fogaras, 1641. márcz. 27. Rákóczy György elrendeli kökösi Orbók István és Jakab, szentiváni Literati Tamás, Mihály és István, szotyori Ur Mózes, Szotyori György, gidófalvi Kövér András, Jancsó Mihály, zaláni Séra István, Jankó István, kálnoki Bedő János és Gábor, köröspataki Nagy Mihály, Vas Mihály, árkosi Veres Sámuel, Tegző Benedek, szentgyörgyi Miklós Péter, Nagy Márton, szentmariai Serester Mihály, Miklós Tamás, szentkirályi Erdő Gáspár, Ágh Mihály és Literati Bálintnak, hogy ilyefalvi Mihálcz Demeter sepsiszéki alkirálybíró peres ügyében tartsanak tanúvallatást.

(Eredeti. Papiros, féleven. Alján kancelláriai középpecsét.)

135. Gyulafejevárvár, 1641. máj. 10. Rákóczy György csikszentmihályi Török Mihályt, csiki lovasok hadnagyát és általa fiait Mátét és Andrást lófőségéből nemességre emeli, házuakat Csikszentmihályon minden közteher alól mentesíti.

(Eredeti. Pergamen 55—55 cm. Függőpecsétje leszakadt. Közölve Székely Oklevéltár VI. k. 160—163. l.)

136. Kolozsmonostor, 1641. jun. 18. Rákóczy György elrendeli lengyelfalvi Orbán Péter és Ferencz, patakfalvi Ferencz István, homoródszentmártoni Biró György, bibarczfalvi Nagy Ferencz, Osváth Mihály, kisbaczoni Keresztes Keresztély, alsócsernátoni Literati Molnár István, Rákosi Péter és András, Cseh Péter és Bálint, Deák György,

Csiki Péter, szenttamási Sajgó Ferenc, Gurzó Gergely, Literati Ferenc, szentdomokosi Sándor János, Barabás György és Kovács Sándornak, hogy Damokos Ferenc peres ügyében tartsanak tanúvallatást.

(Molnár István és Deák György 1641. aug. 16-án kelt jelentésében átírva. Lásd 137. sz. alatt.)

137. Alsócsernáton, 1641. aug. 16. Alsócsernátoni Molnár István és Deák György jelentik a fejedelemnek, hogy parancsára (l. 136. sz.) tanúvallatást tartottak, melyben igazolva van, hogy Jankó János és Jankó Mihály Damokos István őstől maradt jobbágyságai voltak és az ő földéről és jobbágysága alól szöktek el.

(Eredeti. Papiros, egész íven. Kívül két, sárga viaszba nyomott gyűrűpecsét)

138. Csikszenttamás, 1642. máj. 28. Szenttamási Sajgó Ferenc, Gurzó Mátyás és Literati Rákosi Márton csiki jegyző jelentik királyhalmi Petki István Csík-Gyergyó- és Kászon székek főkapitányainak, hogy Damokos Istvánné, Lázár Judit érdekében tanúvallatást tartottak Bereczk Tamás leánya Annok felől, a ki az ő szolgálataból megszökött.

(Eredeti. Papiros, féleven. Kívül 3. sárga színben nyomott gyűrűpecsét)

139. Csikszereda, 1643. jan. 14. Antal Imre tiltakozik az ellen, hogy Damokos Istvánné Lázár Judit

az Albert családot jobbágyként birtokolja, mert ahhoz ő neki van joga.

(Eredeti. Papiros, féleven.)

140. Gyulafejérvár, 1643. febr. 5. Rákóczy György elrendeli Pünkösti György, Köröspataki János, Donát János és Tarsaly György a nagyobb cancellaria hites irnokainak, továbbá szenttamási Gurzó Gergely és Máté, Sajgó Ferenc, Szentkirályi Literati Péter, Boros Lukács és Tamás, maksai Benkő György, Maksai Bálint, markosfalvi Bod Lukács és Miklós, albisi Bod János, szentkatolnai Vas Pál, teleki Donát Pál, tamásfalvi Turi György és István, árkosai Veres Sámuel és Mihály, Benkő Raphael, Rafai Máté, gidófalvi Vitalis György, Szonda Tamás, közepajtai Markó György, Nagy Boldizsár, Végh Bernát, köpeczi Gus Bálint, Nagy Bálint, bölöni Ferencz István és Sikó Andrásnak, hogy alsócsernátoni Damokos Istvánné Lázár Judit, köröspataki Kálnoki Mihály és ennek neje Damokos Kata peres ügyében tartsanak tanúvallatást.

(Eredeti. Papiros, féleven. Alján kancelláriai közép pecsét.)

141. Csikszenttamás, 1643. máj. 17. Szenttamási Szász György, jenőfalvi Pál János és szentdomokosi Kovács Sándor közbírák bizonyítják, hogy előttük Mezei András Damokos Istvánné szolgálatára kötelezte magát.

(Eredeti Papiros, negyedíven. Alján 3, sárgaviaszba nyomott gyűrűpecsét. Igen elfakult, helyenként egészen elmosódott írás.)

142. Csikszenttamás, 1643. aug. 20. Csikszenttamási Gurzó Mátyás, Sajgó Ferencz, Tamás János, szentdomokosi Sándor János, Kovács Sándor jelentik a fejedelemnek, hogy alsócsernátoni Domokos István és neje Lázár Judit ügyében tanúvallatást tartottak.

(Eredeti. Papiros, egész íven. Kívül 5, sárga viaszba nyomott gyűrűpecsét.)

143. Alsócsernáton, 1645. jun. 12. Alsócsernátoni Molnár István Deák és Rákosi Péter közbírák bizonyítják, hogy Damokos Istvánné egyezséget hozott létre Szócs Simon nevű jobbágya és ennek elhagyott felesége Szora között.

(Eredeti. Papiros, negyedíven. Alján két, sárga viaszba nyomott gyűrűpecsét.)

144. Csikszenttamás, 1645. szept. 8. (Kisasszony nap tájban.) András deákszenttamási iskola mester, szenttamási Akác Miklós, Czillik István és Czillik Péter közbírák bizonyítják, hogy Gurzó Mátyás jobbágya Oláh Mihály kezességet vállalt Damokos Istvánné jobbágyaiért Sindelyes István feleségéért.

(Eredeti. Papiros, negyedíven. Alján három, sárga viaszba nyomott gyűrűpecsét.)

145. Fogaras, 1645. decz. 31. Rákóczy György megparancsolja fiának Rákóczy Zsigmondnak, hogy taplócza Geréb Ferenczné Mihálcz Ilona és ennek mostoha anyja, Mihálcz Demeter özvegye között felmerült birtokperben hozzon ítéletet.)

(Eredeti. Papiros, egész íven. Alján kancelláriai közép pecsét.)

146. Mikóújvára, 1646. máj. 12. Göröcsfalvi Nagy György, várdótfalvi Markos Lőrincz és sztléleki Vitos Péter bizonyítják, hogy bethlenfalvi Nagy András és Nagy János testvérek, szabadszemélyek magukat Damokos Tamás Csik-Gyergyó és Kászonszékek főbírájának jobbágyul kötötték.

(Eredeti. Papiros, féleven. Alján három sárga papiroszalagú nyomott gyűrűpecsét.)

147. Csikszenttamás, 1646. aug. 19. Szentdomokosi Sándor János, Barabás György és Péter János bizonyítják, hogy sombori Nagy Mihály magát Damokos Istvánné, Lázár Juditnak jobbágyul kötötte.

(Eredeti. Papiros, féleven.)

148. Várad, 1646. . . . (Sabatho proximo post decimam Sexagesimo.) A váradí káptalan bizonyítja, hogy Dabos Istvánné Harsányi Erzsébet és szentmártoni Harsányi Mihály, mindketten néhai szentmártoni Harsányi Gáspárnak Szebernyiczki Zsuzsától született gyermekei Biharvármegyében Püspökiben, a Diósvölgyében levő szöllőjüket, melyet hajdan Báthory Zsigmond fejedelemtől nyertek adományba, 100 magyar forintért örök áron eladták váradí Rácz Mihálynak.

(Eredeti Papiros 40--32 cm. kívül káptalani pecsét papirosra, sárgaviaszba nyomva.)

149. Csikrákos, 1647. máj. 5. Zsögödi Hegyi Balázsné, Anna asszony perbe idézi Kandó Balázst örökségének elfoglalása miatt.

(Eredeti. Papiros 12-18 cm.)

150. Görgény, 1647. jul. 21. Rákóczy György elrendeli szenttamási Bőjte Gergely, Barla Sándor, Gurzó Mátyás, szentdomokosi Sándor János, Barabás György és Kristály Jánosnak, hogy alsócsernátoni Damokos István és neje Lázár Judit ügyében tartsanak tanúvallatást.

(Eredeti. Papiros, féleven. Alján kancelláriai közép pecsét.)

151. Várad, 1647. . . . (Feria secunda proxima post dominicam Misericordiae.) A váradí káptalan bizonyítja, hogy Vancsodi László az ő és néhai atyja vancsodi Vancsodi Miklós által Vancsodon, Guzaron és Berettyó Ujfaluban birtokolt földeit váradí Rácz Mihálynak 1012 magy. frtért örökáron eladta.

(Eredeti. Papiros, kiterjesztett egész íven, patens alakban. Kívül sárga viaszba, papirosra nyomott káptalani közép pecsét.)

152. Csikszenttamás, 1647. aug. 2. Csikszentdomokosi Sándor János és Barabás György közbírák Domokos Istvánné Komics János nevű elszökött jobbágya felől tanúvallatást tartanak.

(Eredeti. Papiros, fél íven. Alján két, sárga viaszba nyomott gyűrűpecsét.)

153. Munkács, 1648. jun. 3. Medeséri Bencser Pál utasítása, a ki a kozák Hetmanhoz Chmielnicki Bogdánhoz küldetett.

(Egykorú másolatok elvesztek. Közölve Szék. Oktatár VI. köt. 182. 183. l.)

154. Csikszentgyörgy, 1648. aug. 15. (in festo assumptionis beatae Mariae virginis) Csikszentgyörgyi Tőke János, Bálint István és István János közbírák bizonyítják, hogy Balás János és fia János Péter egy földet Hadnagy Mátyásné egyik jobbágyának Bala Istvánnak használatra átengedtek.

(Eredeti. Papiros, negyedíven. Alján három, sárga viaszba nyomott gyűrűpecsét.)

155. Nagyboldogasszony, 1649. márcz. 28. Rákosi Benkő István Deák, nagyboldogasszonyi iskolamester, szentmihályi Barla János Deák, karczfalvi Imreh Péter és jenőfalvi Barla Bálint bizonyítják, hogy dánfalvi Szentes Gergelyné, Katalin asszony és fia Bíró János magukat jobbágyul kötötték dánfalvi Lukács Péternek és fiának Mártonnak.

(Eredeti. Papiros, féleven.)

Sándor Imre.

TARTALOM: Dr. Endes Miklós: Az úri hatóság fejlődése 1848-ig. — Kelemen Lajos: Bodoki Mikó Miklós családi krónikája. — Gyulai Rikárd: Adatok a Gerendi család történetéhez. — K. Weress Sándor: Aranyosszék lustrája 1642-ből. — Sándor Imre: A csikszentsimoni Endes család levéltára. 1544-1659.